

Amirkulova Zebuniso Mustafakulovna,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),
Termiz iqtisodiyot va servis universiteti
E-mail: zebuniso.amirkulova@mail.ru

TARIXIY HIKOYADA BOBUR OBRAZINING IFODALANISHI

Annotatsiya

Ushbu maqolada atoqli hikoyanavis Hayriddin Sultonovning "Panoh" hikoyasida Bobur obrazining ifodalanish xususiyatlari tarixiy voqealar asosida bayon qilingan.

Kalit so'zlar: *tarix, hikoya, adabiyot, obraz, mustaqillik, ijodkor, muallif, Zahiriddin Muhammad Bobur, Ahmad Tanbal, Jahongir mirzo.*

ВЫРАЖЕНИЕ ОБРАЗА БАБУРА В ИСТОРИЧЕСКОМ ПОВЕЩЕНИИ

Аннотация

В данной статье на основе исторических событий описывается характеристика образа Бабур в повести «Панох» известного писателя-сказочника Хайриiddина Султанова.

Ключевые слова: *история, повесть, литература, образ, независимость, творец, автор, Захириддин Мухаммад Бабур, Ахмад Танбал, Джахангир Мирза*

EXPRESSION OF BABUR'S IMAGE IN THE HISTORICAL STORY

Abstact

In the article "Panah" by the famous writer Khayriddin Sultanov, the features of the image of Babur are described in the light of historical events.

Key words: *history, history, literature, image, independence, creator, author, Zakhiriddin Muhammad Babur, Ahmad Tanbal, Jahongir.*

Kirish

Badiiy adabiyotda tarixiy shaxslar mavzusida asarlar yaratish muhim o'ziga xos o'rin tutadi. Tarixiy shaxslar haqida asarlar mavzusi jahon adabiyotida ham ijodkorlarning diqqat-e'tiborini jalb qilib keladi. Mustaqillik bu sohada katta imkoniyatlar eshigini ochib berdi. Natijada, o'zbek adabiyotida ham tarixiy shaxslar mavzusida yozilgan qator badiiy asarlar yuzaga keldi. Ma'lumki, mustaqillikkacha bo'lgan davr adabiyotida bu soha tubdan g'oyaviy – badiiy jihatdan farq qilar edi. Bu farq shundaki, u davrda tarixiy faktlar yig'indisidan iborat bo'lib tanqidiy nuqtai nazardan yoritilar, ijod yo'llari berk edi.

Ijodkor – yozuvchilarga badiiy adabiyotning rang-barang janrlarida ijod qilish imkoniyatlariga ega bo'ldi. Yozuvchilarimiz mavzu tanlashda, uni yoritishda o'z uslub va imkoniyatlari nuqtayi-nazardan badiiy, ijtimoiy-siyosiy jihatdan qalam tebratmoqdalar.

Ma'lumki, insoniyat tarihidan tarixiy shaxslar sifatida o'rin egallab keladi. Shu sabab ham ular ulug' va buyuk yoki salbiy qahramon sifatida tarixning zarvaraqlaridan o'rin egallaydi. Mustaqillik davrining ilk kunlarida hikoyanavislar

e'tiborini tarixiy shaxslar to'g'risidagi hikoya janri jalb eta boshladi.

Hozirgi davr o'zbek hikoyachiligida tarixiy shaxslar mavzusi salmoqli o'rin egallaydi. Bu mavzu hikoyanavislar diqqat-e'tiborini tobora o'ziga jalb qila boshladi. Mustaqillikka qadar, xususan, 90- yillarga qadar tarixiy shaxslar hayoti va ijodiy faoliyati haqidagi ma'lumotlar tasvirini buzib ko'rsatish yuzaki tasviri bilan ovora bo'lib qolgan edik. Ko'pgina hikoyanavislar ular haqidagi ma'lumotlarni yangi davr talabi asosida yirik badiiy masalalar tomon keskin yuz o'girdilar.

Tarixiy shaxslar mavzusidagi hikoyalarning ufqi ancha keng, ularda ifodalangan hayot lavhalari rang- barang yaratilgan. Ulardagi qahramonlar har xil karakter egalari, turli yoshdagi kishilardir. Ular orasida shohlar-gadolar, ijod ahli, yoshu- keksalarni uchratish mumkin.

Hozirga kelib bu mavzuga e'tiborning bu qadar ortib borishi tasodifiy emas. Har bir davr shaxslarining, qahramonlarining o'ziga xos karakteri bo'ladi. Tarixiy mavzuga e'tiborni qaratish bilan bu asarlarning o'zida xam qator yangi hislatlar paydo bo'lmoqda. Eng muhimi bu hikoyalar qahramonlarining yangi ochilmagan qirralari, ular haqidagi yangi ma'lumotlar bo'lib yangicha talqin bo'lib hayotimizga kirib kelmoqda.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Hikoyanavislarimiz Rahimjon Otayev "Haddi Iskandariy", "Diydor", "Qorasuv", "Mahmudlar" turkumi, Luqmon Bo'rixon "Aldoqchi tunlar", SHOim Bo'taev "Hisommidin al- Yog'iy", Xurshid Do'stmuhammad "Qazo bo'lgan namoz" kabi hikoyalarida tarixiy shaxslar obrazlari gallereyasini yaratdilar.

Tadqiqot metodologiyasi

Tarixiy shaxs qismatida butun bir jamiyat, xalq qismati aks etgan bo'ladi. Bu tipdagi hikoyalar qahramonlari siymosi atrofida yozuvlar, fazilatli insonlar, ijodkorlar ham bo'lishi tarixiy haqiqat.

Tarixiy shaxsning jamiyatda tutgan o'rni, adolat va adolatsizligi badiiy obrazlar silsilasida qaysidir yo'nalishda o'z ifodasini topdi.

Tahlil va natijalar

Tarixiy shaxs va jamiyat voqeligi bilan uning badiiy ifodasi o'rtasidagi tasvir bog'likligi ijodkorning mahoratiga deopozoniga bog'liq bo'lib qolgan. Hikoya janrining vazifalari uning ilmiy qonun- qoidalari asosida tarixiy tadqiqotlar o'zi mujassamligi topadi. Shaxs qismatida tarixiy faktlar badiiy obrazlarda yoritib bergan. Shuningdek o'sha orqali badiiy to'qima obrazlarda ham ustalik bilan foydalangan asar qatiga singdirilangan. Shu orqali tarixiy shaxs kitobxon ko'z o'ngida o'z zaifligi va adolat yoki yovuzligi namoyon bo'ladi. Voqea-hodisalarning tub mohiyatini belgilab olgan va badiiy obrazlar harakati orqali bir butunlikka erishgan. Bu hikoya o'z mohiyat e'tibori bilan yozuvchidan ilmiy – nazariy jixatlariga e'tibor berishni talab qilgan. Istiqlol tufayli qayta tiklanayotgan milliy tariximizni to'g'ri anglash uchun uni badiiy adabiyotda haqqoniy aks ettirish talab etiladi. Ijodkorlarimiz shu mas'uliyatni chuqur his qilib, ijodiy erkinlikdan foydalangan holda tarixiy mavzuda ko'plab asarlar yozdilar. Ularda Beruniy, Amir Temur, Mirzo Ulug'bek, Mahmud Koshg'ariy, Mahmud Zamaxshariy, Alisher Navoiy kabi ajdodlarimiz obrazlari mahorat bilan yaratildi.

Ana shunday ajdodlarimizning hayot yo'lini o'z asarlarida mahorat bilan

tasvirlagan ijodkorlardan biri Hayriddin Sultonovdir. Ushbu ijodkor "Panoh" hikoyasida tarixiy mavzuda yangicha munosabat bilan bir qator hikoyalar yozdi. Xususan, ijodkor o'z asarlarida Zahiriddin Muhammad Bobur obrazini jonli va ishonchli tarzda ifodalashga harakat qilgan.

Asar muallifi 1992-yili boburiylar izlarini izlab Eron, Turkiya, Suriya, Iordaniya, Saudiya Arabistoni, Birlashgan Arab Amirliklari, Pokiston, Afg'oniston mamlakatlari bo'ylab tashkil etilgan ilmiy ekspeditsiya tarkibida ishtirok etdi. Safar taassurotlari, xotira va hayajonlari, ular davomida ajdodlarimizning bemisl madaniy merosi, ularning zafar-fojialari, kechmish-iztiroblari, kelgusi nasllarga qoldirgan umr saboqlari, muqaddas ziyoratgohlar haqida to'plangan ko'plab muhim ma'lumotlar muallif uchun "Oy botgan pallada", "Panoh" hikoyalari, "Tavba", "Boburning tushlari" badialari va nihoyat, "Saodat sohili" qissasi "Boburiynoma" ma'rifiy romani yaratilishida adabiy-estetik zamin vazifasini o'tagan. "Boburiynoma" ma'rifiy romanining yaratilishida asos bo'lgani shubhasiz.[1.21-24]

Tarix haqiqatini avlodlar ongiga singdirishning eng ta'sirchan usuli uni badiiy asarlar tiliga ko'chirmoqdir. Zero, chinakam badiiyat namunasi o'tmish voqeligini o'quvchining nainki ongiga olib kiradi, balki bir vaqtning o'zida qalbining tub-tubiga joylaydi. Dunyoda bizning xalqimiz darajasida muazzam tarixga, jahon tamadduniga beqiyos hissa qo'shgan buyuk mutafakkirlarga boy millatlar ko'p emas. Binobarin, shonli tariximizni, benazir ajdodlarimizning ibratga loyiq hayot yo'lini badiiy asarlar orqali avlodlar ma'naviy mulkiga aylantirish yozuvchi va shoirlarimiz oldida turgan dolzarb vazifalardandir. Taniqli adib Xayriddin Sultonovning "Panoh" hikoyasi ana shu maqsadga xizmat qilishi jihatidan muhim ahamiyatga ega.

Hikoya kompozitsiyasi o'ziga xos. Asarda moziy va zamonamiz voqealari almashinib keladi. Hikoya voqealarining bu tarzdagi ichki qurilishi o'quvchining e'tiborini bir maromda ushlab turadi. Natijada kitobxon mutolaa jarayonida toliqmaydi, aksincha, qiziqishi tobora ortib boradi. Asar syujetida Jahongir Mirzo, Sulton Ahmad Tanbal, Qosimbek kabi tarixiy shaxslar obrazi voqelar silsilasida namoyon bo'ladi. Eng faol obrazlardan biri – Bobur obrazi. Muhimi, har bir obraz, har bir badiiy detal yagona maqsadga – Boburning shaxs, shoir, shoh va mutafakkir sifatidagi siymosini ifodalash etishga xizmat qiladi. Bu uslub asar voqealarini, garchi turli zamon va makonlarda kechgan bo'lsa-da, yaxlit bir tizimga birlashtirib turadi.

Hikoya Zahiriddin Muhammad Bobur hayotining eng qiyin, ziddiyatli bir pallasi voqealarini tasvirlash jarayoni bilan boshlanadi: "Hijriy to'qqiz yuz yettinchi yilning qahraton qishida temuriyzoda hukmdor Zahiriddin Muhammad Bobur Mirzoning ishlari taraqqiydan tanazzulga yuz tutgan edi. Kech kuzakning rutubatli, sovuq izg'irinlari esa boshlaganda u uch oydan ortiq davom etgan qamal so'ngida – ochlik, miskinlik, xor-zorlik nihoyasida, yer yuzining sayqali bo'lmish shahri azim Samarqandni g'addor dushmani Shayboniyxonga tashlab chiqdi. ..."[2.11]

Ya'nikim, uch oydan ortiq qamal, shuningdek kuz faslining oyoqlab qolganligi sababli Bobur qo'shini butunlay holdan toygan va juda ko'p talofotlar ko'rgan bir vaqt.

"Saltanat va harbu zarb borasida hali achchiq tajribalar orttirib ulgurmagan

yosh hukmdor omon qolgan yetmish-sakson chog‘li navkari bilan najot izlab ota yurti Andijonga otlandi. Ammo Samarqand sarhadlaridan chiqib ulgurmaslaridanoq Andijondan noxush xabar yetdi: Zahiriddin Muhammadning inisi Jahongir Mirzo toju taxtni egallab, og‘asini qilich yalang‘ochlab kutmoqda emish”[2. 12]

Buning ustiga uz tug‘ishgan ukasi Jahongir Mirzo toju taxtni egallab Bobur mirzoning mahlubiyatga uchrashini jon quloq bo‘lib poylab turibdi. SHunday bir rutubatli qizg‘in pallada Zahiriddinning butunlay boshi qotgan.

“Kindik qoni tomgan bu viloyat endi ilgidan ketganini payqagan Bobur Mirzo Andijon ko‘hpoyalaridan boshpana topmoq umidida shu tomon yurdi. Biroq bu yerlarda qashqirdek izg‘ib yurgan Sulton Ahmad Tanbalning ta‘qib-tahlikasi tufayli yana ortga – Maschoh va O‘ratepaga, undan esa tog‘ oshib Dahkat kentiga qarab chekinmoqqa majbur bo‘ldi.”

Voqealar rivojiga e‘tibor qaratar ekanmiz, Bobur shaxsining naqadar irodali va chidamli ekanligiga amin bo‘lamiz. Zero, Zahiriddin Toshkent hokimi Yunusxonning qizi Qutlug‘ Nigorxonim va Umarshayx mirzonig farzandi sifatida o‘zini munosib tutdi. Bejizga ulug‘ bobosi Toshkent hokimi Yunusxon u dunyoga kelganda “Qutlug‘ bo‘lsin, ulug‘larning ismi. Nasib etsa, inshoolloh, yo‘lbarsday bahodir bo‘lg‘usidir. Inchunin, “Bobur”, ya‘ni “yo‘lbars” deb chaqirsak ham bo‘lar ekan”, demagan edilar. Boburning xayolida shunday muammoli fikrlar g‘ujg‘on oynagan bir paytda choparning o‘ktam ovozi fikrlarini butunlay tarqatib yubordi.

“– Chopar mahtal bo‘lib qoldi, amirzodam!

Bobur Mirzo Qosimbekning o‘ktam ovozdagi sezilar- sezilmas toqatsizlik ohangini payqab, xirgoh keragasidan ko‘zini oldi. Padari buzrukvorining xizmatida ham ko‘p saodatlar ko‘rsatgan bir qari, sohib tajriba bekning tulki tumoq ostidagi do‘ng qanshari asabiy tirishib turardi.”[2. 12]

Ushbu o‘rinda Bobur mirzoning hayolida kechgan fikrlar, bir qaraganda uzoq yillar xizmat qilgan Qosimbekdek xizmatkorning xarakterida hiylagarlik, tulkilik kabi hislatlar bordek tuyuladi kitobxonning nazarida. Bunday fikrlarni hikoyani o‘qish davomida ham hikoyaning keyingi qismlarini o‘qish davomida ham ko‘rishimiz mumkin. Hikoyadagi quyidagi epizodlarga e‘tiborimizni qaratamiz:

“Qosimbekning siyrak, sarg‘ish kipriklari piriqiradi:

– Anglamadim, amirzodam

– Nechun anglamaysiz? Yer ostida ilon qimirlasa biladigan sizdek zukko, tezfahm kishining anglamasligi... taajjub!

– Amirzodam afv etsinlar, biroq qulingiz hech vaqt tezfahmlik da‘vosini qilg‘an emas! – dedi Qosimbek yupqa lablari gezarib.

– Chakki qilursiz! Arkoni davlatga, siyosat dag‘dag‘asig‘a mansub har kimsa beistisno tezfahm bo‘lmog‘i lozim, – dedi Bobur xiyol yumshab. – Zero, har ishning zaminida yuz ming mulohaza vojib. Bir bemulohaza hukm tufayli ne balolarga duchor bo‘ldik, endi ko‘zni ochmoq darkor.” [2. 12]

Mirzo Boburning bunday tarzda mulozimiga muomala qilishi bejizga emasdi, albatta. Chunki, Qosimbek hiyla o‘ziga xos tabiatli kishi edi. Bu borada uning zukkoligi va tezfahmligiga tan bermaslikning hech ham iloji yuq! Ammo Bobur mulozimining bir muddat tez mulohaza qilganligidan ranjidi. Bunday javobni kutmagan Qosimbekning

– Qaysi bemulohaza hukm, amirzodam?- degan savoliga biroz ranjidi shekilli, tezda mulohaza qilishning oqibati haqida quyidagi bir voqeani eslab o‘tdi.

Voqealar rivoji shuni ko‘rsatadiki, Qosimbek bu achchiq kinoyalarga hayronlik nazari bilan qaraydi, ammo bu yerda Mirzo Bobur tamomila haq edi. Hayoti davomida juda ko‘p bora xiyonatlarni ko‘rgan, taqdirning achchiq zarbalaridan ko‘zi ochilgan amirzoda uchun bu kunlar ham bir sinov va undan juda extiyotkorlikni talab qilardi. Mirzo Boburning Qosimbekdan yana bir ranjigan tomoni, Qosimbekdek mulozimning Ahmad Tanbaldek bir makkor tulkinining shirin so‘zlariga uchib turgani edi. Shu o‘rinda Bobur hazratlari Qosimbekka tezda mulohaza qilishning oqibatini bildirish maqsadida bir voqeani eslab o‘tdi.

“– So‘rog‘ingiz ajib bir voqeani xotiramga kelturdi, Qosimbek, – deya kulimsiradi Bobur. – Bir kuni Mir Alisherbek bilan Sulton Husayn Mirzo o‘rtasida bir suhbat o‘tdikim, Mirzoning tezfaahligiga va Alisherbekning mutaassirligiga dalildir. Alisherbek sirli so‘zlarni Mirzoning qulog‘iga pichirlab aytdi. So‘ng dedikim: «Siz bu so‘zlarni unuting». Mirzo shu ondayoq dedikim: «Qaysi so‘zlarni?» Alisherbek bisyor mutaassir bo‘lib ko‘p yig‘ladi... Qosimbek hali-hanuz bu achchiq kinoyalarning mazmun- mohiyatini anglolmagandek edi, ammo Qosimbekning bu savoliga mirzo hazratlari”

“– Bu achchiq kinoyalar emas, Qosimbek, – dedi Bobur o‘ychan, – bu achchiq haqiqatlar, xolos. Sizga kinoya qilmoq xayoli xotiring‘a ham kelgan emas. Axir, sizga tekkan kaltakning bir uchi albatta bizga ham tegur. Faqat, Sulton Ahmad Tanbaldek makkor tulkinining shirin so‘zlariga inonib o‘tirganingiz bizni behad taajjubga solayotir.”- deya javob berdi.[3.15]

Haqiqatdan, Bobur mirzoning xavotiriga asos bor edi. Voqealar rivoji shuni ko‘rsatadiki, Ahmad tanbal xoinlik qildi.

Tong qorong‘isida hamma Qanbar Alibekning jonholatdagi qichqirig‘idan uyg‘onib ketdi:

– Yog‘iy yetti, qo‘pung! [3.15]

Bobur Mirzo yangi jadallarda ham, sayru sayohatlarda ham hamisha sovut-sadog‘ini yechmay, qilichini belidan qo‘ymay uxlari edi. Tashqarida... qirg‘in-qiyomat boshlangan, otlarning kishnashiyu qilichlar jarangi, yaradorlar nolasi yeru ko‘kni tutib ketgan edi.

– Amirzodam, otga mining! Amirzodam! – Allaqayoqdan yetib kelgan Sohibqadam Boburni chetroqqa tortdi. Bobur egarga mingan zahoti yuz qadamcha naridagi u to‘rtta dushman suvoriysi go‘yo uni kutib turganday, balo-qazodek yopirilib keldi. Oldinda, zulukdek ingichka qorabayirda Sulton Ahmad Tanbal dahshat solib kelardi!

– Ah, it emgan Tanbal! Ko‘ppak Tanbal, haromnamak ekansan! – deb qichqirdi u va shu ondayoq dubulg‘asi boshidan uchib ketdi...[3.15]

Xuddi mana lahzada Bobur mirzo Ahmad Tanbal borasida naqadar haq bo‘lganligini yana bir karra hissa etdi.

Endi Bobur mirzoning Toshkand ostonalariga o‘ttiz chog‘liq askari bilan bosh urishdan boshqa chorasi qolmagan edi. Axir Toshkand onasi Qutlug‘ Nigorxonimning ota yurti edi-ku! Ammo shu o‘rinda hikoyani o‘qish jarayonida bir qiziq jarayonga nazar solamiz.

“Ikki haftadan so‘ng, chahorshanba kuni, namozshom chog‘i Zahiriddin Muhammad Bobur Mirzo yupungina kiyinib, bechorahol qurollangan o‘ttizga yaqin navkari bilan Toshkentning sharqiy darvozasi oldiga kelib to‘xtadi. Darvozalar yopilgunga qadar shaharga yetib olmoq niyatida yeldirib kelingan otlar oppoq ko‘pirib ketgan, betoqat pishqirib turar edi.

– To‘xtang! Kimsiz?! – deb hayqirdi minora tepasidagi soqchiboshi.

– Andijondin Zahiriddin Muhammad Bobur Mirzo hazratlari xon dodalarining muborak dargohlariga tashrif buyurdilar! – deb qichqirdi Qosimbek uzangiga oyoq tirab.

– Uronni (parol) ayting! – deb buyurdi soqchiboshi pinak buzmay.

Shu o‘rinda “uron” terminiga e‘tiborimizni qaratamiz: O‘ron" - "o‘z", "o‘zimzniki" ma‘nolaridagi mo‘g‘ulcha "o‘r", "o‘rov" so‘zlaridan bo‘lishi mumkin, ammo bu so‘zni turkiylarga begona deb bo‘lmaydi. Mirzo Ulug‘bek "To‘rt ulus tarixi"da mo‘g‘ul tili ilgari turkiy tilga yaqin edi, deb yozadi. Qolaversa, turkiy xalqlarda azaldan har bir qabilaning o‘z belgisi bo‘lgan. [4.89]

E‘tibor qilinsa, Boburning "o‘ron" so‘ziga bergan mazkur izohi hamda "parol" so‘ziga "O‘zbek tilining izohli lug‘ati"da keltirilgan sharh deyarli bir xil. Ya‘ni, ikkalasi ham: "o‘z kishilarini tanish uchun uchrashganda aytiladigan va oldindan belgilab qo‘yiladigan shartli maxfiy so‘z".[6. 52]

Xullas, "parol" so‘zining etimologiyasi, asliyatdagi ma‘nolari, rus tilida va o‘zbek tilida birdiradigan ma‘nolaridan farqli. Ammo uning biz tushunadigan "shartli maxfiy so‘z" ma‘nosiga yaqin bir so‘zni Zahiriddin Muhammad Bobur "Boburnoma"da keltiradi. "Boburnoma"dan o‘qiymiz:

"Bu kayfiyat mundoq ekandurkim, Ayyub Bekchikning tumanidin bir necha mo‘g‘ul O‘shdin bizdin ayrilib qazoqliqqa Andijonning girdig‘a kelgan ekandurlar. Bizning cherikning g‘avg‘osin eshitib, inchkalik bila ilgarrak kelib o‘rondoshurlar (ta‘kid bizniki. A.H.) Bu o‘ron ikki nav bo‘lur: ulkim, har qavmning o‘roni bor, nechukkim, ba‘zi qavmning o‘roni "durдона"dur va ba‘zining "to‘qboy", ba‘zining "lulu"; yana bir tamom cherikka ish mahalida ikki lafzni o‘ron qo‘yarlarkim, ish vaqtida uchrashqonda, biri bir lafzni aytqonda, yana biri ul ma‘hud (ahdlashilgan. A.H.) lafzni aytqay, to bu tariq bila ul yog‘iydan ayrilg‘ay va o‘z kishisini yotdin farq qilg‘ay"[5. 92].

“– Sayram! – dedi u qat‘iy, keskin ohangda. – Sayram!

Soqchiboshi birdan bo‘shashib, o‘q-yoyini yerga qo‘yarkan, pastga qarab po‘ng‘illadi:

– Darvozani oching‘!”

Va nihoyat, Toshkanddan o‘zlariga panoh topdilar...

Ushbu hikoyani o‘qir ekansiz, go‘yo usha davr silsilasiga tushib qolganday bo‘lasiz. Bosh qahramonning ko‘nglida kechgan o‘y-hayollar og‘ushida suza boshlaysiz.Unda kechgan iztiroblar ko‘lankasi sizning ham qalbingizni o‘rtay boshlaydi.

Muallif hikoya peyzajini boyitishda Zahiriddin Muhammad Bobur, Sulton Husayn Boyqaro, Mir Alisher Navoiy, Jahongir Mirzo, Ahmad Tanbal, Qosimbek, Qanbar Alibek kabi tarixiy shaxslar obrazidan unumli foydalangan. Ushbu o‘rinda muallif “Maschoh va O‘ratepaga, undan esa tog‘ oshib Dahkat kentiga qarab

chekinmoqqa majbur bo‘ldi” deya o‘sha paytdagi joy nomlarini ham keltirib o‘tadi. Asar tilini tahlil qiladigan bo‘lsak, hikoyada “*padari buzrukvor*”, “*mutaassirligi*”, “*tajahhuli orifona*”, “*sovut-sadog‘i*”, “*inonmoq*”, “*sha‘nu shukuh*”, “*g‘addor*” kabi tarixiy so‘zlardan ham unumli foydalanilgan.

Xulosa

Bu hikoyada eng faol obrazlardan biri – Bobur obrazi. Ammo bu hikoyada boshqa bir talay obrazlar ham keltirilgan. Muhimi, har bir obraz, har bir badiiy detal yagona maqsadga – Boburning shaxs, shoir, shoh va mutafakkir sifatidagi siyomosini inkishof etishga xizmat qiladi. Bu uslub asar voqealarini, garchi turli zamon va makonlarda kechgan bo‘lsa-da, yaxlit bir tizimga birlashtirib turadi. Intiho sifatida shuni aytishimiz mumkinki, muallif bu asarda “Bobur” obrazini o‘zgacha bir yondashuv asosida ifodalagan. Xususan, undagi ichki faryod va tug‘yonlarni inson qalbining tub-tubigacha yetib borgan holda ochib bergan. Ushbu hikoyani o‘qir ekanmiz, Bobur shaxsining naqadar nozik tabiat sohibi bo‘lganligiga, umrining aksariyat yillari rutubatli va xavf-xatarli o‘tganligiga yana bir bora ishonch hosil qilamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sh.Sirojiddinov, N Jabborov. Bobur shaxsiyatining jozibasi.Saviya.uz.
2. H.Sultonov.Panoh. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2008 y.
3. “Toshkent” deya atalur. Metodik-bibliografik qo‘llanma –T.: Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti, 2008 y.
4. Mahmud Koshg‘ariy .Devonu lug‘otit turk. 1 tom .2011.
5. Boburnoma. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti 2002.
6. O‘zbek tilining izohli lug‘ati. O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti 2001.